

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Науково-навчальний центр прикладної інформатики

ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

ЕКОНОМІКА ТА ПРАВО: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції

*8–9 грудня 2017 р.
м. Київ*

У 2-х частинах

Частина перша

Київ
Інститут інноваційної освіти
2017

УДК 330.303 (Укр)
ББК 65
Е40

До збірника увійшли матеріали наукових робіт (тези доповідей, статті), надані згідно з вимогами, що були заявлені на конференцію.

*Роботи друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.
Автори беруть на себе всю відповідальність за зміст поданих матеріалів.
Претензії до організаторів не приймаються.
При передруку матеріалів посилання обов'язкове.*

Відповідає п. 12 Порядку присудження наукових ступенів Затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Е40   **Економіка та право: проблеми взаємодії та перспективи розвитку :**
Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 8–9 грудня 2017 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. У 2-х частинах. — Київ : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2017. — ч. 1. — 200 с.

Матеріали конференції рекомендуються освітянам, науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, аспірантам, докторантам, студентам вищих навчальних закладів тощо.

Відповідальний редактор: *І.В. Козак*
Коректор: *П.А. Нємкова*

Матеріали видано в авторській редакції.

УДК 330.303 (Укр)

© Усі права авторів застережені, 2017
© Інститут інноваційної освіти, 2017
© Друк ФОП Москвін А.А., 2017

Підписано до друку 13.12.2017. Формат 60x84/16.

Віддруковано з готового оригінал-макету.

Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Literaturna. Ум. друк. арк. 12,55.

Зам. № 1312-1. Тираж 100 прим. Ціна договірна. Виходить змішаними мовами: укр., рос., пол., англ.

Виготівник. ФОП Москвін А.А. Поліграфічний центр «Сору Арт».

69095, Запоріжжя, пр. Леніна, 109. Тел.: +38-067-259-11-89.

Інститут інноваційної освіти: e-mail: novaosvita@gmail.com; сайт: www.novaosvita.com

Видання здійснене за експертної підтримки

Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України
03680, Київ-187, просп. Академіка Глушкова, 40.

2. Дмитрук А.М. Удосконалення процесу інформаційного забезпечення як інструменту ефективного управління підприємством/ А.М. Дмитрук. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ. – 2016. – С. 90–96.
3. Кучеренко Д.О. Інформація як частина комунікаційного процесу в управлінні підприємством/ Д.О. Кучеренко, В.В. Боковець. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ. – 2016. – С. 153–163.
4. Орлик О.В. Інформаційні системи як стратегічний засіб розвитку фірми [Електронний ресурс] / О.В. Орлик, О.Г. Єсіна. – Режим доступу: chromeextension://esnphlgnajanjnkcmbrancdjoidceilk/content/web/viewer.html?source=extension_pdfhandler&file
5. Полеску А. Проблеми та шляхи вдосконалення комунікації як однієї з умов ефективного управління підприємствами: [Електронний ресурс] / А. Полеску. – Режим доступу: <http://conf-cv.at.ua/forum/113-1171-1>

УДК 338.2

О.М. Лозовський,

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та адміністрування
Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

А.А. Ковальова,

здобувач кваліфікаційно-освітнього ступеня «бакалавр»
Вінницького торговельно-економічного інституту

Київського національного торговельно-економічного університету

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. У статті досліджено сутність економічних ризиків в умовах сучасного бізнес-середовища. Проаналізовано особливості управління ризиками на підприємстві та визначено їх вплив на процеси прийняття управлінських рішень. Обґрунтовано необхідність управління економічним ризиком, як елементом ефективної діяльності організації на ринку.

Ключові слова: економічний ризик, об'єкт ризику, суб'єкт ризику, процес управління ризиком.

Постановка проблеми. В умовах економічної та політичної мінливості зовнішнього середовища питання посилення ролі ризиків в управлінні організацією є досить актуальним, а тому вимагає постійної уваги.

Ризик є невід'ємною складовою прийняття будь-якого управлінського рішення в силу того, що невизначеність — неминуча характеристика умов господарювання. Ризик має місце тільки там, де може бути як мінімум два і більше можливих альтернативних результатів. У ситуації, коли можливий тільки один результат, ризику немає, оскільки альтернативи відсутні.

В результаті значного впливу ризику на життєдіяльність підприємства виникає необхідність управління ризиками. У світовій та вітчизняній спеціальній літературі поняття «управління ризиками» (ризик-менеджмент) використовується у широкому та вузькому значенні. У широкому змісті управління ризиком виступає мистецтвом і наукою, що спрямовані на забезпечення умов успішного функціонування будь-якої виробничо-господарської одиниці в умовах ризику; у

вужькому — являє собою процес розробки й впровадження програми зменшення будь-яких, випадково виникаючих, збитків фірми. Так, основна мета управління економічними ризиками — їх мінімізація шляхом уникнення або часткового зниження розміру можливих матеріальних втрат.

Стан дослідження. Значний вклад у дослідження проблематики ризику зробили такі вітчизняні вчені як Балджи М. Д., Посохов І. М., Стешенко О. Д., Швирьова Є. О., Лясковський О. В., Шутов Є. П., Михайлик А. С., Коновалова О. О., Тарасова К. І., Іванов В. Л., Ніколаєв І. В.

Метою даного дослідження є визначення основних аспектів системи управління економічним ризиком.

Виклад основного матеріалу. Сучасна вітчизняна економічна система характеризується надзвичайно високим ступенем уразливості кожної її окремої ланки до різноманітних ризиків, що відображає відсутність певного рівня економічної захищеності. В нестабільних економічних умовах роль ризику суттєво зростає. Сьогодні для України дана проблема є досить актуальною, так як нестабільна економічна ситуація призвела до збільшення кількості збиткових підприємств.

Велика кількість управлінських рішень приймається в умовах мінливості, нестабільності та економічного ризику. З метою зміцнення ринкових позицій підприємства повинні вміти правильно оцінювати, управляти та лімітувати ризик. Так, при ухваленні тих чи інших управлінських рішень необхідно своєчасно брати до уваги фактори ризику та організовувати кваліфікований процес управління ризиковою ситуацією шляхом адаптації функціонування підприємства у невизначених умовах зовнішнього та внутрішнього середовища [5, с. 139].

Економічний ризик являє собою об'єктивно-суб'єктивною категорією вирішення невизначеності та двоякості в процесі неминучого вибору, що показує міру досягнення передбачуваного результату з урахуванням постійних і змінних факторів та визначає етапи процесу ухвалення ефективно обґрунтованого управлінського рішення.

Виходячи з вищесказаного, визначимо об'єкт і суб'єкт ризику. Об'єкт ризику є економічною системою, якій точно невідомі умови діяльності й ефективність результатів. Суб'єкт ризику — людина або група людей, які зацікавлені в підсумковому результаті управління об'єктом та ті, що мають повноваження приймати рішення щодо визначеного об'єкта.

Сучасна ризикологія розглядає ризик не тільки як небажане джерело невизначеності подій в майбутньому, а й як ресурс позитивних і прибуткових можливостей, тобто відокремлює два різновиди ризиків: ризик-негатив і ризик-позитив. Від першого потрібно ухилятися, а на другий зважено погоджуватись, так як він є джерелом потенційно позитивного результату. Іноді ризик розглядають у вигляді тривимірної моделі: ризик як шанс, ризик як невизначеність, ризик як загроза. У першому випадку він потребує оптимізації, а в двох останніх — мінімізації.

В процесі дослідження природи ризику розглядають наступні його сторони (рис. 1):

Рис. 1. Сторони ризику

Розроблено автором на основі [6, с. 15].

Суб'єктивна сторона (сутність ризику) позначає те, що будь-який менеджер неоднаково сприймає одну й ту саму величину економічного ризику в силу розходження моральних, психологічних особливостей, ідеологічних переконань, орієнтації, принципів;

Об'єктивна сторона відображає реально існуючі процеси, явища, напрямки функціонування;

Суб'єктивно-об'єктивна сторона характеризується тим, що ризик генерується процесами як суб'єктивного, так і об'єктивного характеру [6, с. 15].

Природа і трактування ризику як економічного поняття формулює його функції, котрі реалізуються в процесі діяльності підприємства. В економічній літературі виділяються наступні функції ризику: інноваційна, регулятивна, захисна та аналітична.

Інноваційна функція ризику спонукає до пошуку нестандартних управлінських рішень щодо проблем, які стоять перед керівником. Ризикові рішення і ризиковий тип управління підприємством зумовлюють більш ефективні результати виробництва, внаслідок якого виграють підприємці, споживачі та суспільство загалом.

Регулятивна функція має двоїстий характер і відображена в двох типових формах: конструктивній і деструктивній. Згідно першого типу успішна діяльність підприємства є результатом властивості ризикувати. Проте ризик може стати виявом нерозсудливості та суб'єктивізму, за умови прийняття управлінського рішення в умовах необ'єктивної та неповної інформації без відповідного врахування закономірностей розвитку досліджуваного явища. У цьому випадку ризик виступає як дестабілізуючий фактор.

Захисна функція визначається в існуванні ризику як природного явища. Тому в сучасних умовах господарювання підприємцям потрібен спеціальний захист державою, правові, економічні й політичні гарантії, що не допускають покарання і заохочують виправданий ризик.

Аналітична функція ризику пов'язана з тим, що допустимість ризику визначає необхідність вибору одного з потенційних варіантів рішення, внаслідок чого підприємець у процесі його ухвалення розглядає всі можливі альтернативи, вибираючи в існуючих умовах найбільш рентабельні (менш збиткові) і найменш ризиковані [5, с. 140].

Так як економічний ризик є невід'ємною складовою здійснення підприємницької діяльності, то, на нашу думку, буде доречно підкреслити його особливості в умовах зміни форм, способів і механізмів господарювання сучасних підприємств.

Головною особливістю нинішнього економічного ризику є його абсолютна тотальність та всеосяжність. Це пояснюється багатьма причинами, але головною є та, що науково-технічний прогрес являється стрижнем ринкових перебудов. Спрогнозувати його наслідки з цілковитою точністю неможливо, оскільки він базується на науковій невизначеності та непередбачуваності. Науково-технічний прогрес зумовлює появу новітніх технологій, видів матеріалів, що можуть реалізувати ринкову революцію. Тому інвестування коштів в неперспективні галузі економіки можуть спричинити створення потужностей з виробництва неконкурентоспроможної продукції. В іншому випадку інноваційна діяльність трансформує певну індустрію в високорентабельні підприємства та визначає розвиток сучасної економіки в цілому.

Безперечно, економічний ризик має негативні наслідки для підприємця, котрий приймає управлінське рішення. Однак повна його відсутність свідчить про серйозні недоліки в організації процесу управління підприємством. Адже будь-якого ризику для менеджера, котрий приймає рішення щодо управління соціально-економічною системою, вказує на брак стимулів некомпетентному керівництву та відсутність демократії. Варто зазначити, що для присутності економічного ризику потрібна не лише демократія, а й можливість ухвалювати одноособові рішення. Навіть в процесі прийняття рішення на цілком демократичному підґрунті кожен з членів колективного управлінського органу ухвалює одноособове рішення, голосуючи за ту чи іншу альтернативу і, як наслідок, ризикує.

Різноманітні умови господарювання та прийняття рішень відносно ризикових об'єктів, а також неоднакове відношення до ризику різних підприємців зумовлюють необхідність обміну ризиком. Потужними споживачами ризику є різноманітні страхові компанії, фірми, організації, фонди. Вони одержують ризик від багатьох суб'єктів господарювання і за певну винагороду повертають їм гарантії та компенсацію отриманого ризику [7, с. 10].

Зазвичай, управлінське рішення приймається в умовах ризику, тоді коли неможливо оцінити імовірність потенційних результатів та одержати достатньо інформації. Тому, в даних умовах менеджер повинен прийняти якісне й ефективне рішення.

Під якістю управлінських рішень варто розуміти ступінь його відповідності типу задач функціонування, які дозволяють постійно розвиватися системі управління проектами, тобто управлінські рішення забезпечують наступні фактори розвитку системи за різноманітних умов формування економічних відносин [4, с. 45].

Усі фактори, що встановлюють якість і ефективність управлінських рішень, доцільно поділити на дві групи: фактори внутрішнього та фактори зовнішнього середовища. Фактори внутрішнього середовища пов'язані з керуючою та керованою системами. Якщо управлінські рішення торкаються виробничого процесу, то необхідно враховувати такі фактори, як тривалість та якість роботи персоналу підприємства, виробничого устаткування та керівника зокрема.

Фактори зовнішнього середовища орієнтовані на об'єктивні закони суспільства та пов'язані з ухваленням і реалізацією управлінських рішень. Вони повинні мати чітке формулювання; обсяг та цінність інформації; час розробки; оргструктури управління; форми і методи господарської діяльності; методики розробки й впровадження управлінських рішень; суб'єктивність оцінки варіанта вибору рішення.

Визначення ефективності господарських рішень є доволі складним процесом. Це пов'язано, в першу чергу, з суб'єктивізмом цілей особи, що приймає рішення, та можливістю приховати їх від підлеглих. Іншою стороною є об'єктивність певних діючих факторів на особу, що приймає рішення у процесі розробки, прийняття та реалізації рішення, та відсутність постійних методик нормативного визначення і рекомендацій щодо змісту і порядку дій цієї особи, а також механізму недопущення їх нереалізації та відповідальності за вчинені дії особою, що приймає рішення [2, с. 123].

Технологія розробки, прийняття і впровадження рішень та процедур, реалізація логічних, інформаційно-пошукових, аналітичних, обчислювальних та інших операцій визначають їх чітку послідовність. Опрацьовуючи управлінські рішення, потрібно встановити порядок виконання операцій, що пов'язані із накопиченням, рухом, зберіганням, обробкою, аналізом інформації, забезпеченням нею окремих структурних підрозділів і робочих місць, а також встановити дії щодо вирішення господарських цілей та завдань.

Оптимальна технологія прийняття і впровадження управлінського рішення підприємством в умовах невизначеності та економічного ризику передбачає наступні етапи: підготовка, прийняття і реалізація. [5, с. 300].

На кожному етапі прийняття раціональних управлінських рішень існують різноманітні види ризиків, які необхідно врахувати та оптимізувати їхній рівень, що дасть змогу приймати ефективніші рішення з меншими витратами ресурсів та вищою ймовірністю їхньої реалізації.

Висновки. Таким чином, економічний ризик являє собою об'єктивно-суб'єктивною категорією вирішення невизначеності та двоякості в процесі неминучого вибору, що показує міру досягнення передбачуваного результату з урахуванням постійних і змінних факторів. Джерелом ризику є фактори (процеси, події, явища), які можуть бути спричинені невизначеністю, мінливістю та конфліктністю зовнішнього середовища.

Управлінське рішення приймається керівником в умовах економічного ризику у випадку, коли немає можливості оцінити ймовірні результати та одержати в достатній кількості інформації. Підприємству необхідно своєчасно враховувати фактори ризику на кожному етапі прийняття рішення, а також організовувати кваліфікований та ефективний процес управління ризиковим явищем, що є необхідним для забезпечення адаптації функціонування підприємства до змінних умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Література

1. Кондратюк О.І. Вплив ризиків на господарську діяльність підприємства / О. І. Кондратюк // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3. – С. 78–82.
2. Коцераба Н. В. Оцінка операційних та фінансових ризиків у торгівлі / Н. В. Коцераба // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2014. – № 3 (95). – С. 123–134.
3. Левченко М. О. Фактори визначення внутрішнього та зовнішнього ризиків діяльності підприємства / М. О. Левченко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – №5. – Т. 1. – С. 166–169.
4. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Б. М. Литвин, М. В. Стельмах. – К.: «ХайТек Прес», 2013. – 336 с.
5. Надрага В.І. Ризик як економічна категорія / В.І. Надрага // Університетські наукові записки. – 2013. – № 2. – С. 296–302.
6. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. Посіб. / М. Д. Балджи. – К.: Одеський національний економічний університет, 2015. – 209 с.
7. Шегда А.В. Прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику / А.В. Шегда // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2015. – Вип. 26. – С. 5–13.

УДК 331.108.2 (045)

О.С. Пальонко, І.І. Пилипишина,

студенти обліково-фінансового факультету

Вінницького торговельно-економічного інституту

Київського національного торговельно-економічного університету

науковий керівник: ***В.В. Покиньчереда,***

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування

Вінницького торговельно-економічного інституту

Київського національного торговельно-економічного університету

МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті досліджено основні моделі корпоративного управління, які існують в сучасній світовій практиці. Проаналізовано їх особливості, переваги та недоліки. Проведено аналіз стану системи корпоративного управління в Україні та запропоновано рекомендації щодо подальшого формування та розвитку української моделі корпоративного управління.

Ключові слова. Корпоративне управління, модель корпоративного управління, корпоративний контроль, акціонери, акціонерне товариство.

Постановка проблеми. Корпоративне управління в загальному розумінні — це система відносин, що визначає певні правила, а також процедури прийняття рішень щодо подальшої діяльності акціонерних товариств, здійснення контролю за їх функціонуванням, розподілення прав і обов'язків між органами правління товариства та його учасниками стосовно системи управління товариством. Чим вдаліше налагоджена система корпоративних відносин, тим ефективніше функціонує підприємство.

<i>Н.О. Гаращук, І.Ф. Лобачева,</i> ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	47
<i>М.І. Данилюк, І.А. Лопашук,</i> ТОВАРОЗНАВЧІ ТА МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ РИНКУ ХЛІБА ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ	52
<i>Т.О. Іванчик, І.С. Ящишина, Л.П. Середницька,</i> РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ «ЕЛЬДОРАДО»).....	57
<i>Т.О. Іванчик, Л.П. Середницька,</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	61
<i>О.Р. Кривицька,</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	65
<i>О.Ю. Кулакова, А.І. Калініченко,</i> ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ТУРИСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	67
<i>О.Ю. Кулакова, О.П. Недбалюк,</i> МЕТОДИ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ	70
<i>О.М. Лозовський, Н.Є. Стахова,</i> ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	75
<i>О.М. Лозовський, А.А. Ковальова,</i> УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	78
<i>О.С. Пальонко, І.І. Пилипишина, В.В. Покиньчереда,</i> МОДЕЛІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД	83
<i>А.В. Полякова, І.Ф. Лобачева,</i> ТЕОРІЯ ІГОР У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	88
<i>І.С. Ткаченко,</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	93
<i>І.І. Тучковська, Л.О. Бутрій,</i> ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ГОТЕЛІ	98
<i>І.І. Тучковська, О.Б. Делявська,</i> КВАЛІФІКАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ В ГОТЕЛЬНІЙ ІНДУСТРІЇ	102
<i>Е.В. Фісюк, К.Ф. Черкашина,</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІНФЛЯЦІЇ ТА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ	107
<i>О.В. Швидка, О.В. Кислицяна,</i> КІЛЬКІСНЕ ВИМІРЮВАННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	111
<i>Д.О. Шматко, О.В. Кравченко,</i> ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ	113